

Dieses Werk wurde Ihnen durch die Universitätsbibliothek Rostock zum Download bereitgestellt.

Für Fragen und Hinweise wenden Sie sich bitte an: digibib.ub@uni-rostock.de

Anton Affelmann Nicolaus Pogwisch

De Summa Summi Principis Potestate

Rostochi[i]: Pedanus, 1624

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730919560>

Druck Freier Zugang

Höchste Gewalt des höchsten Fiocten

Præs.: Affelmann, Anton 16
Resp. Pawisch, Nicolaus

R. M. jñr. 1624

8'
NCI-

NO

ia

ia

1624

Typogr.

8'
Vimfl Quod Deus bene vertat
DE
SUMMA SUMMI PRINCI-
PIS POTESTATE.
PRÆSIDE
ANTONIO AFFELMANNO

In Inclita & Celeberrima Academia
MEGAPOLITANA

Exercitij gratiâ Academicè
disputabit

NICOLAUS Powisch
Nobilis Holstius.

Ad d. 20. Martij

Anno Æræ Christianæ
M. DC. XXIV.

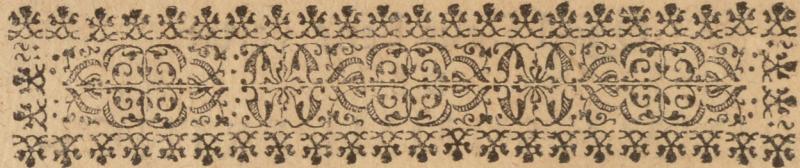
1624

Frideric. Imp. ap. Gunther. Ligur. lib. 3.
vers. 476. & seqq.

Invigilant opibus cupidi; mibi sola potestas
Sufficit, & cunctis dare jura potentia terris,
Quo mibi divitias? cui servit gloria mundi,
Quem possessor opum cum paupere dives adorat.
Quicquid habet locuples, quicquid custodit avarus,
Quicquid in occultis, abscondit terra cavernis,
Iure quidem nostrum, populo concedimus usum.

ROSTOCHI

Typis exscripsit JOACHIMUS PEDANUS, Acad. Typogr.

*STRENUO ET NOBILISSIMO
V I R O,*

**DN. THEODORO
Pomisch/**

Hereditario in Petersdorff & Guldenstein/

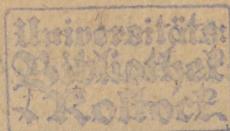
*Parenti meo omni observantiae
& honoris cultu aeternum
proseguendo,*

*Hasce studiorum meorum Academi-
corum primitias*

*In debitae observantiae ac grati-
tudinis testimonium*

Inscribo ac Offero

Elaws Pomisch.

Assertio I.

Summam in Republica potestatem Majestatem appellare solemus à magnitudine, *Bodin. lib. 1. de Republ. c. 8. n. 78. pag. 123.* quam recentiores maximè Politici dilpescunt in majestate Imperij, seu realem; & Imperantis, seu personalem, *Althus. 1. polit. c. 6. Herm. Kirchner. de Republ. disp. 2. thes. 3. Befold. lib. 1. polit. c. 2. §. 2.* Illa consistit in Reip. constitutione, atq; constitutæ conservatione, estq; fundamentum & basis Reip. nec per decesum Principis una exspirat, sed, ut nascitur cum Republ. ita etiam cum eadem interit. Quamdiu igitur corpus Reip. durat, tamdiu & ipsa permanet, *Kirchner. d. l. lit. a. Unde æterna hæc majestas vocatur à Tacit. lib. 3. annal. (mibi) p. 53.* Atq; hanc Majestatem ejusq; leges ipse etiam summus Princeps comiter observare tenetur, nullaq; ratione eam commutare potest, *Bodin. lib 4. de Republ. c 3. n. 426. p. 665. Antimach. 1. theor. 1. par. 1. Befold. lib. 1. polit. c. 2. §. 5.* Ex quo fundamento firmiter concluditur Imp. non posse capitulationem Cæsaream, vel Auream Bullam mutare, *Illustrissimus Saxonie Dux in Orat. de German. Leg. Reg. ap. Goldaß. Polit. Imp. part. 12. pag. 614. Frider. Hortled. itid. pag. 612.* Alia ratio est Majestatis personalis, quæ est potestas summa, quam qui statui præst obtinet in subiectos. Hæc in personam confertur, & transferri de una in aliam, potest, & cum persona concidit, *Tacit. d. 1. Sic Romani Imperij majestas primò penes Reges: exactis Regibus penes populum fuit, qui tandem Lege Regia, sub Augusto, ut pu-*

tatur, lata omnem potestatem in Principem contulit, *Dio.*
Caſſ. hist. Rom. lib. 53. pag. mihi 506. & ſeqq. Atq; de hac
SUMMI PRINCIPIS POTESTATE inpræſen-
tiarum breves nonnullas assertions exercitij Academici
gratiā ad amicam collationem proponere viſum fuit. Eſi
enim de Principis potestate disputare sacrilegium eſſe dica-
tur: non tamen hoc de ea diſputatione intelligendum eſt,
quæ hunc ſibi tantum finem propositum habet, ut veritas
cruatur, ſed eā, quæ in Principis contumeliam vergit, ejus
potestatem in dubium revocat, & juſ ejus laedit. Imo diſſe-
rendi, non decidendi animo theſes, id eſt generalia nonnul-
la axiomata proponimus, quibus nullius præminentia præ-
judicare poſſumus.

II.

Per PRINCIPEM hoc loco intelligo eum, in quem
Populus Romanus omnem potestatem contulit, hoc eſt
Imperatorem Romanum, cui uni & ſoli etiam hodie ſum-
ma in Orbe Romano competit potestas. Is enim majesta-
tem, ſeu ſumma potestatem habet, qui poſt Deum Im-
mortalem ſeipſo majorem videt neminem, *Bodin. lib. 1. de*
Rep. c. 8. n. 8. p. 126. At Princeps Romanus nullum in terris
ſuperiorem habet, ſed hanc gratiam ſoli Deo fert acceptam,
qui humanis rebus iſum proponuit, uti communi Septem-
virorum Imperij decreto, *Anno 1338.* tempore Pontificis Be-
nedicti XII. publicato, pronunciatum eſt, referente *Ampliſſimo*
quondam Cameræ Imper. Aſſeffore D. Thom. Michaelis
de jurid. conci. 2. lit. a. ex Aventin. lib. 8. Unde de Frideri-
co Barbaroſſa canit *Gunther. Ligurin. lib. 6. verſ. 360. p. m. 115.*

— Nullum caput iſta ſuperſeſſa

Appicit, excepto calorum Rege, potefas.

Et eleganter Caroli V. Symbolum exprimitur hoc diſtiche:

VIS

VIS ULTRA? ast ultra non est, quō progrediari*is*,

Nil ultra est aquilas, Imperijq; decus.

Deinde cum olim Princeps Romanus summam obtinuerit potestatem, cur eandem hodie non haberet? Nunquam eam ademptam scimus, sed passim in Aurea Bulla & Imperij constitutionibus Imperatori nostro eam attribui legimus. Ipse Turcarum Princeps eam Imperatori Romanorum defecit hac formula: *In fide Iesu Nazareni inter ceteros Principes Christianorum summo*, ut appareret ex literis Solymanni ad Imp. Fridericum I. quas vid. lib. 10. epist. Turcic. à Nicol. Reusner. edit. Quin & ipso facto potestatem hanc ei tribuit, dum non tantum ejus legatis primum inter Orbis universi legatos locum assignat: sed etiam illud permittit, ut sedendo mandata sua exponant, quod aliorum Regum, & Principum legati stando facere coguntur, *Arum. discurs. 1. de jur. publ. fol. 8.* Fatetur hoc ipsum Bodin. d. c. 8. n. 87. pag. 137. ubi Imperatorem. Germanorum Principes omnes Christianos dignitate antecedere scribit. Non igitur *Mundi dominus* ad pompam vocatur, ut nugatur Bodin. d. lib. 1. c. 9. n. 129. p. 203. sed verè & *κατ' ἔξοχω*, non quod universarum terrarum orbem imperio suo subditum habeat (quod nulli unquam, vel Assyriorum, vel Persarum, vel Græcorum, vel Romanorum Monarchæ contigisse ex historijs patet) sed quod omnes terrarum Reges, & mundi Dominos gloriā, & dignitate antecedat, quodq; Romanum Imperium sit quartum & ultimum regnum à *Daniele* c. 2. & 7. prædefinitum. Atq; hanc ob causam, inter sacra Imperij *κυρια* g lobus præfulget aureus, velut tessara Principem nostrum mundi Dominum esse, *Petr. de Andl. lib. 2. de Imp. Rom. c. 8.* ritu ab ævo Augusti retento, cuius statua Romæ cum pomo visitur, cui Christiani salutare signum imposuerunt, *D. Zacher. Viet. de exempt. Imp. concl. 1.*

III.

Hinc consequitur erroneam esse Bodini opinionem, qui lib. 1. de Rep. c. 9. n. 122. p. 191. lib. 2. c. 1. n. 181. p. 282. & seq. & c. 6. n. 223. p. 343. & alibi, ex nimia calumniandi libidine, & mero odio ac invidia ob Regis sui Francisci Caroli V. competitoris in Imperio Germanico ambiendo repulsam, non solum omnem majestatem Imperatori nostro derogat, sed etiam Imperij Germanici formam à Monarchia planè alienam, & purè Aristocraticam esse contendit, aliaq; muka ad majestatem & eminentiam Imperij Germanici obfuscandam, & labefactandam singit, illudq; eodem quo cadaver loco habet.

IV.

Neq; Imperatoris nostri summam potestatem inimicavit, quod Status Imperij non solum Summo Principi adstunt, sed etiam consensum suffragantur in conventibus, ut patet ex vulgato diætarum stylo: *Wir mit Ihnen / vnd Sie mit Uns &c.* Magna enim negotia magnis adjutoribus egent, *Parthen. litig.* lib. 1. c. 2. n. 35. & in maximis negotiis maximorum opus est consilijs, qui & facultatem habent exterius, & voluntatem interius, ut rei cui bene capiunt, consulere & velint, & possint, dixit olim Henricus IV. Imp. ad Electorem Colonensem, prout ex Reuber. tom. un. rer. German. fol. 195. refert D. Zachar. Viet. de caus. exempt. Imp. concl. 5. cum quo inverti Bodini argumentum, & Imperij nostri Majestatem inde corroboro, ubi Princeps tantò illustrior, quantò liberioribus, & melioribus præst. Quod Maximiliani I. elogium spectat; Imperatorem Germanorum esse Regem Regum, Hispaniæ hominum, Galliæ &c. Et Carolus V. Imperator in alijs suis regnis mancipijs se, ac servis, in Germania Regibus imperare, dicere solebat. Atq; tametsi scitu, & assensu Electorum, & Statuum Imperij hodie

die Imperator leges universales condat; suo tamen nomine
eas promulgat hac formula: Wir N. von Gottes Gnaden/
bekennen vnd thun kund allermenniglich / Entbieten allen vnd
jeden &c. Neq; eam attribuimus Imperatori potestatem, ut
leges secundum propriæ libidinis ductum figere, & refigere,
quadrata rotundis, & candida nigris mutare possit: talem
potestatem Reges Germanorum nunquam habuisse, testis
est Tacit. de morib. German. p. m. 339. Recordare Galliaæ tuæ
Bodine, cuius Regem Monarcham esse scribis lib. 2. de Rep.
c. 1. n. 181. p. 284. & tamen sine approbatione Curiarum
majorum edicta Regia nullo modo valere, ipse fateris lib. 1.
de Republ. c. 8. n. 95. p. 149. Add. Hotom. de antiqu. Gall. jur.
c. 23. Reliqua Bodini argumenta solidè refutata invenies
ap. Clariss. D. Theod. Reink. tract. de regim. seculi lib. 1.
claf. 2. c. 2.

V.

Superiorem & excellentiorem reliquis Orbis Principi-
bus cum Imperatorem dico, Praesulem Vaticanum non ex-
cipio: immo nec locum inter Principes seculares huic conce-
dendum arbitror. Separata enim dona Dei sunt sacerdo-
tium, & imperium. Illud Divinis, hoc humanis, seu secu-
laribus praest negotijs. Quod igitur cordate Galliaæ Rex
Philippus IV. Pulcher dictus, eoram Bonifacio VIII. Pon-
tifice, de se professus: Sciat tua maxima fatuitas in tempo-
ralibus nos nemini subesse, idem eodem jure noster Impe-
rator Pontifici respondere potest. Rectissimè Fridericus I.
Imperator apud Gunther. Ligur. d. lib. 6. vers. 62.

*Ecclesiam regat ille suam, Divinaq. jura
Temperet, Imperium Nobis, fascesq. relinquat.*

Plura pro hac sententia vide in lib. Sereniss. Anglia Regis Ja-
cobii, quem scripsit pro jure Regio contra Cardin. Perron.

Illud

VI.

Illud interim non nego, alijs etiam Regibus, & Principi-
bus superiorem non recognoscitibus summam in suo re-
gno competere potestatem. Neq; soli Principi, & Regi sum-
mam attribuo potestatem, quod facit *Thol. an. lib. 9. de Rep.*
c. 1. sed cuivis Reip. perfectæ superiorem non agnoscenti,
Arni. lib. 1. polit. c. 11. & lib. 1. de jur. Majest. c. 3. n. 1. Besold.
lib. 1. polit. c. 2. §. 25. ita, ut pro diversa ratione gubernatio-
nis Majestas alia Monarchica; alia Aristocratica; alia Demo-
cratica dici possit. Hinc peccasse dicitur Conradus Badoa-
rius Dux Venetorum, quod à Conrado Imp. jus signanda
monetæ acceperit.

VII.

Principis potestatem **S U M M A M** quare appellem ex
assert. 2. liquet, quia scilicet neq; superiorem, neq; æqua-
lem inter homines ullo modo habet. Illa igitur summa-
potestas non est, quæ à majore dependet, & circumscribi-
tur: contradictionem enim implicat, summum esse, & su-
periorem potestatem agnoscere. Non ergo Regi Romano-
rum, nec Regi Bohemiæ, nec Archiducibus Austriae, nec
Helvetiis, alijsve Vasallis Majestatem propriè dictam inesse
puto. Illud concedo: posse aliquem summam in regno suo
obtinere potestatem, & tamen alterius Imperij Vasallum es-
se. Exemplum habemus in Rege Hispaniæ, & Daniæ; quo-
rum hic Vasallus Imperij Romani in quadam parte Holsa-
tiæ: Ille ratione *Ducatus Burgundiæ.* Illum, qui alterius
summi Principis Clientem se profitetur, summam pote-
statem non amittere existimo: ut nec Tributarium, qui pa-
cis fruendæ causâ certam pecunia summam quotannis alte-
ri solvit, ut imperator noster Turcarum Imperatori; & ipse
Turcarum Imp. illis populis, qui montes Arabiae tenent,
Bodin. in method. hist. c. 5. Vid. omnino *Richard. Dieter.*
de summ.

de summ. sum. Imp. potest. conc. 16. & 17. Reinb. König de
Majest. ap. Goldaß. in polit. Imp. part. 13. pag. 619.

VIII.

Non autem existimandum est, summam potestatem consistere in divitijs, locorum spatijs, vel numerosa provinciarum multitudine. Non minus enim Regis titulo gaudebat Emathion augustis inclusus pagis, *Justin. lib. 7. p. m. 69.* quam Alexander Magnus, qui universum terrarum orbem suo subjecisse Imperio videbatur. Eumenes fractis opibus, nihil praeter arcem in qua obsidebatur, suum dicere poterat; cum tamen de pace ageretur cum Antigono Asie Rege, qui ut potentia, sic etiam dignitate superior videri volebat, legatis Antigoni respondit: Superiorem se neminem accepturum, quam diu gladium exertum manu teneret, *Ex Plutarch. Bodin. lib. 1. de Rep. c. 9. n. 143. p. 224.* Ratio est, quia forma dat esse rei, non quantitas: & magis, ac minus non variant speciem, inquit Philosophus.

IX.

Deinde potestas summi Principis est PERPETUA, & nullo temporis spatio terminatur, sed cum Imperio ejus oritur, & cum eodem moritur. Hinc nec Consulare Imperium apud Romanos, nec Dictatoris summæ potestatis capax fuit, *Bodin. lib. 1. c. 8. n. 79. p. 124. Besold. d. c. 2. §. 4.* Nec ijs Majestatem tribuo, qui administratores, & curatores regni sunt, ut in Gallia Regentes regni, in Anglia Prorege, in Germania Vicarij Electores.

X.

Præterea Summi Principis potestas est LEGIBUS SOLUTA. Quamvis enim Imperatorem Romanum legibus solutum non esse persuadere nobis sat agat *Bodin. d. c. 8. n. 87. p. 137. lib. 2. c. 6. n. 224. p. 349.* & seq. falsissimam tamen esse hanc opinionem ex prædictis liquet. Posita enim Majestate,

B

poni-

ponitur etiam affectio, quod sit legibus soluta, Bodin, d. c. 8.
n. 85. p. 133. Alber. Gentil. de potest. reg. absol. pag. 9. Atqui
Imperatori nostro competere Majestatem assert. 2. probavi,
& testantur id Imperij constitutiones, & Imperij Proceres
indies. Concludo ergo Imperatorem Romanum non
olim tantum, sed & hodie legibus solutum esse. Quod ta-
men indistincte de omnibus legibus accipendum non est.
Primò enim extra controversiam positum est, Principem
Divinis decretis teneri: & homine, neditu Principe indi-
gna vox est Juliae ad privignum Antoninum Caracallam: Si
libet licet: an nescis te Imperatorem esse, & leges dare, non
accipere. *Spartian. in Caracal.* Nec melior illorum judicum
ad Cambysesem: Nullam se invenire legem, quæ sinat fratri
mubere sororem, sed aliam quæ Regi Persarum facere libet,
quicquid licet, *Herod. lib. 3. p. m. 170.* O adulationum man-
cipia! O homines, ut *Tyberij* verbis utar, ad servitutem pa-
ratos! *Tacit. lib. 3. annal. pag. m. 69.* Quia verò lex Divina est
vel Ceremonialis, vel Judicialis, vel Moralis, quæritur: an
ad omnium harum legum observationem Princeps tenea-
tur? Ad legis Moralis observationem Princeps indistincte
tenetur: quia est immutabilis Dei voluntas, & æternæ justi-
tiae regula omnibus præscripta. Leges ceremoniales per
Christi adventum sunt sublatæ. Idem judicium fero de
legibus forensibus; nisi denuo in N. T. Christianis ad obser-
vandum sint propositæ; vel nisi morale quid contineant, ra-
tioneve morali, naturali, ac perpetua nitantur. Præterea
etiam lege, vel potius jure & præceptis *Naturæ & Gentium*
Principes teneri statuimus. Ex quo etiam consequitur Prin-
cipem à conventionibus, sive cum amicis, sive cum hosti-
bus, ac barbaris initis discedere non posse: nec fidem hære-
ticas datam esse violandam. Merito ergo improbatur de-
cretum Pontificis *Johannis 23.* (vel potius 24, ne injuria infe-
ratur

tatur Johanni 8. qui præter naturam masculorum à servō
compressus, & sobolem pariens, omnibus hoc suo miracu-
lo ostendit, esse Romano Pontifici aliquid præter naturam
humanam divinitus concessum) quo fides Johanni Hasso da-
ta violata fuit. Quin & Antecessoris contractum, qui in
Imperij detrimentum non vergit servare debet, vid. omnino
D. Theod. Reink. de reg. sec. lib. 1. claf. 3. c. 10. Legibus au-
tem Civilibus, quas vel ipse, vel antecessore ejus tulit, omni-
nō solutus est. Dignum tamen est Majestate regnantis legi-
bus se alligatum profiteri, & laudabile est, leges quas con-
didit factis & vita comprobare, Sereniss. Angliae Rex Jacob.
in lib. de jur. liber. Monarch. pag. mihi 188. & seq. Nam

componitur orbis

Regis ad exemplum, nec sic inflectere sensus

Humanos edicta valent, quam vita Regentis.

Sic Lycurgus nihil lege ulla in alios sanxit, cuius non ipse
primus in se documenta daret, Justin. lib. 3. hist. De Legi-
bus Imperij fundamentalibus dixi assert. 1. Illud hoc loco no-
tandum; non pugnare id cum summa Principis potestate,
quod Princeps ad illarum legum observationem publica-
cum Statibus Imperij inita conventione se devinxit. Per-
tinet enim ejusmodi conventio ad salutem Imperij, ex qua
ipsius Imperatoris autoritas, salus & felicitas dependet.
Neq; iuramentum servandarum harum legum gratiâ inter-
positum potestatem hanc evacuat aut absorbet. Ipse namq;
Jehova pro salute Ecclesiæ juravit, cuius tamen Majestas est
ineffabilis. Imo si juramento hoc summa potestas lædere-
tur, vix ullus Regum eam salvam baberet, cum etiam Rex
Hispaniarum, quando inauguratur suis juramento se ob-
stringat, nec non Rex Galliæ, Ungariæ, Bohemiæ, Angliæ,
Poloniæ, ut probat Excellentiss. D. Theod. Reinking de re-
gim. seq. lib. 1. claf. 3. c. 9. n. 18. & seqq.

B 2

Occa-

XI.

Occasione præcedentium quæritur: An ex plenitudine potestatis alteri jus suum auferre possit? Si Princeps nullâ legitimâ motus causâ subditorum bona involet, naturæ carceres effringit: Sin justâ causâ impellatur, & justum refundat pretium, non peccat, Non autem est sufficiens causa, si ornatus, vel delectationis causa id fiat, ut probat interitus domus Achab i. *Reg. 21.* Non refragatur, quod vulgo omnia Principis esse dicuntur. Nam ut eleganter inquit *Seneca de benefic.* lib. 7. c. 4. p. m. 506. ad Reges potestas omnium pertinet, ad singulos proprietas, vid. omnino *Henn. Arnisa. de jur. Majest.* lib. 3. c. 1. per tot.

XII.

Illud etiam investigandum est: An quoq; *Augusta* potestas sit legibus soluta? Negativæ subscrivo. Negata enim Majestate, affectio quoq; neganda est, quod sit soluta legibus. At soli Principi Majestas competit non ejus uxori, ut tum ex præcedentibus liquet, tum ex sequentibus patebit. Quoad reverentiam tamen, immunitates, vacationes, & si quæ sunt similia, Princeps eadem illi privilegia tribuit, quæ ipse habet.

XIII.

Summa ac perpetua hæc potestas suâ naturâ & INDIVIDUA est, ac IN COMMUNICABILIS, *Herm. Kirchner. de Rep. disp. 2. thes. 4.* Ut enim mundus non patitur duos soles, sic Imperium non patitur duplē Majestatem. Quamvis enim aliquando duo vel plures simul fuerint Imperatores; unus tamen summam potestatem habuit, & verè Imperator fuit, reliqui vel socij fuerunt, vel pro una reputati persona, vel si aliquando plures Impp. simul imperarunt, facto, non juri id adscribendum puto: & sicut plures quandoq; solis imagines apparuisse, sed tandem dissipatos

tos scimus; ita etiam plurium Imp. regimen, reliquis prostratis tandem ad unum devolutum fuit.

XIV.

Competit Summo Principi summa potestas in S U B-
JE C T O S , quo vocabulo non tantum cives, & subditi,
sed etiam peregrini, & qui jure commorationis, jure hospi-
tij, quodammodo subjecti, & quasi subditi comprehendun-
tur, *Herm. Kirchner. de Republ. disp. 2. thes. 3. lit. d.*

XV.

An autem Clerici quoad personas potestati huic secu-
lari subjecti sint, elegantis pariter & dubiæ disquisitionis the-
ma est? Jure Divino Principis potestatem comiter eos ob-
servare debere affirmare non dubitamus. Præcipit enim
Apostolus *epist. ad Rom. 13.* ut omnis anima potestatibus
sublimioribus subdita sit. Si *omnis anima*: ergo & Clerico-
rum. Et quod docuit Apostolus etiam re ipsa præstitit, quan-
do appellans ad Cæsarem, ab eo se dicit oportere judicari,
Act. 25. Deinde Christi imitatores videri vel maximè vo-
lunt Clerici. At is tributum non solum solvit Cæsari, quod
est subjectionis nota: sed & passus est se judicari à Pilato.
Imò & illi potestatem illam datam cælitus confiteret. Sed
hæc latius, & cum apparatu persequi locus hic non permit-
tit. Vide, si lubet *D. Arnisæ de exempt. cleric. c. 3.* Illud
concedimus ex privilegijs Principum secundum quid à ju-
risdictione seculari eos esse exemptos, *Arnis. d. l. Add.*
Ampliſ. D. Thom. Michaelis de jurisd. concl. 10.

XVI.

Versatur summa Principis potestas primò circa res Ec-
clesiasticas. Est enim Magistratus utriusq; tabulæ Decalogi
custos, & crimina contra utramq; commissa merito puni:
omnemq; curam & sollicitudinem in eo collocabit ut reli-
gionis imprimis summa habeatur ratio, *Bodin, lib. 6. de*

B 3

Rep.

Rep. c. 1, n. 831, pag. m. 986. Hinc Imperator, in multis Imperij Recessibus supremus Ecclesiæ Praefectus & Advocatus vocatur: Quam ob causam etiam *Lutherus* ad *Carolum V.* scribit; se configere ad ipsum, tanquam aram præsidiumq; & rogare, ut doctrinæ Christianæ tutelam suscipiat, *Johann. Sleid. de Stat. Relig. & Reip. lib. 1. pag. m. 39.* Consideravit hoc Elector *Trevirensis* in electione *Caroli V.* dum dicit: Talem Republica desiderat, qui præter alia constitut & emendet Ecclesiæ statum, *Sleidon. lib. 1. pag. 22.*

XVII.

Cum autem nihil ad conciliandas dissensiones, & extirpandos errores salubrius sit quam conciliorum convocatio, *P. Gregor. Tholos. de Republ. lib. 13. c. 1. n. 16.* ideo etiam Summo Principi merito ea competit, qui non solum interesse, sed etiam præesse concilijs debet, *X. A. zu Speyer de anno 1526. I.* Und etsi nichil nach dem in fin. & de anno 1529. I. Wo aber auff obbestimmt. Atq; olim etiam Impp. jus hoc usurpasse exempla *Constantini Magni, Theodosij Magni, Theodosij Minoru, Marciani, & aliorum* comprobant. *Vid. D. Cran. de pac. relig. part. 2. probl. 4. pag. 230. & seqq.* Ex quo apparet, quid sentientiendus sit de concilio Tridentino quo Religionis impetratam securitatem sublatam esse falsò Pontificij clamitant.

XVIII.

Quoniam potestas hæc Ecclesiastica etiam ad causarum hæreticorum cognitionem maximè pertinet, non inepte hoc loco disqui ritur: An Princeps capitali poena in hæreticos animadvertere possit ac debeat? Per hæreticum autem non intelligimus eum, qui hæreses spargit, alterum seducit, neq; eum, qui seditionis, pacemq; publicam violat, nec blasphemum, sed eum, qui solam hæresin privatim fovert. Eiusmodi hæreticum capitali suppicio in N. T. non esse afficien-

afficiendum statim. Nullum enim de occidendis hæreti-
cis in N. T. habemus mandatum, sed jubentur relinquere hæ-
retici cum Orthodoxis, *Matth. 13. v. 29. & 30.* Cavere &
vitare jubemur hæreticos, *Tit. 3. v. 10.* quem autem vitare
debemus, eum vivere oportet. Recte tria sibi reservasse
Deum dicere solebat Laudatissimus Poloniae Rex Stephanus.
Ex nihilo aliquid facere, scire futura, & conscientijs dominari.

I X.

Præterea quia ordinatio Ecclesiæ magna ex parte ab ora-
dine temporum, mensium, & dierum dependet, ideo Impp.
non minimam industriam in ordinatione temporum, me-
ritò locant, exemplo *Julij Cæsarii*, cuius Calendario adhuc
hodiè in multis locis utimur. Papa Romanus *Gregorius 13.*
Anno Christi 1588. novum Calendarium Pontificiæ autori-
tate condidit, quod in gratiam Pontificis non facile recipiendum
esse probat *Clariß. D. Theod. Reink. de regim. sec.*
& *Ecccl. lib. 3. claf. 1. c. 2. n. 24. D. Henr. Andr. Cran. de pac.*
reliq. p. 1. probl. 5.

X X.

De alijs, quæ ad potestatem & curam Principis Eccle-
siasticam pertinent hoc loco prolixius differere nostri non
est instituti. Illud tantum moneo, Bona etiam Ecclesiastica
certo respectu Principis potestati esse subjecta, ita ut de ijs
Princeps disponere possit; *Vid. omnino D. Arnisa. de exempt.*
clericis. c. 40.

X X I.

Pergendum ad summam Principis potestatem *Politi-
cam*, quæ consistit in summis Reip. conservandæ, ac tuendæ
muneribus ac juribus civilibus, *Kirchner. de Rep. disp. 2. thes. 4.*

X X II.

Quænam illa sint iura, unde eruenda mirè Dd. variant,
Bodinum (cui inter politicos scriptores, ubi affectibus non
indul-

indulget, jure merito palma debetur) lib. 1. de Republ. c. 10.
n. 153. 154. 155. 158. 160. 163. 164. 167. septem Majestatis jura
constituit. Primum ac præcipuum esse dicit; legem univer-
sis ac singulis civibus dare posse. Alterum: bellum indicere,
ac pacem inire. Tertium: Magistratus mandare. Quartum
dicit esse extiemam provocationem. Quintum: jure, vel in-
juriâ damnos, contra viam legum, ac judiciorum liberare.
Sextum: fidelitatis & obsequij sine exceptione superioris præ-
stationem. Septimum: numerorum pretium, pondus & figu-
ram præscribere. Alij aliter.

XXIII.

Illud controversum maximè est: an jus Regis, quod
1. Sam. 8. v. 11. & seqq. describitur, ad jus Majestatis pertineat?
Sunt equidem non tantum ex J. C. tis & Politicis, sed etiam
Theologis quām plurimi, qui d. l. non jus sed pravam Re-
gum consuetudinē, seu tyrannidem describi putant, quorum
cumulum vid. ap. Ampliss. & Excellentiss. J. C. D. Casp. Röck
de contrib. in Imper. usit. concl. 46. Besold. lib. 1. polit. c. 2.
§. 45. Mihi, salvo aliorum judicio, sermo in d. c. esse vide-
tur de vero Majestatis jure ac potestate jure concessa, non
de tyrannide. Nam 1. Sam. nel eandem legem regni, quām
describit d. c. 8. ante faciem Domini reposuit in arca foede-
ris, 1. Sam. 10. v. 25. Deinde Propheta Israelitis describit pecu-
liare aliquod jus Regis illius, qui eis imperaturus erat. At
mores pravi, & tyrannici aliorum etiam fuerunt magistra-
tuum, quos potestate sua abusos fuisse constat ex c. 9. Judic.
v. 1. & seqq. & d. lib. 1. Sam. c. 8. v. 3. Tertio nihil in d. c. 8.
recensetur, quod non urgente necessitate Rex à subditis
exigere possit. Deniq; non dubito, quin hanc esse Prophe-
ta mentem etiam existimaverit B. Lutherus qui v. 9. & 11.
vertit, Das Recht des Königes. Ob ea, quæ in contrarium
adduci posse videntur notabis 1. distinctionem inter teme-
rariam

variā Regis cupiditatem, & Reipubl. utilitatem ac necessitatem 2. inter rem, & rei modum, quod fūsus in in ipsa collatione ~~oī~~ ~~oī~~ declarabo. Objiciunt dissentientes: *Samuel* loqui ex ore Dei irati. Ita est; sed propterea hoc sit, quod d' Israelitæ formam regiminis à Deo institutam proprio arbitrio mutare volebant, & ad imitationem aliarum gentium Regem Monarcham petebant: fastidio illo Divinæ ordinationis, & fiduciā in Regiam potentiam Detan ad iram commoverebant. Deinde objiciunt scopum *Samueli* fuisse dehortari populum à proposito, ut ex v. 19. appareat. Concedo & illud, sed causam hujus jam indicavi: deinde propterea dehortatur eos Propheta, quia ius illud Regium facile degenerat in tyrannidem, nisi debito loco, & tempore, ac cum moderatione quis eo utatur.

X XIV.

Communiter à Politicis jura hæc Majestatis dispescuntur in *Majora*, & *Minora*, quam divisionem retinere placuit. *Majora* appellantur, in quibus potissimum suprema potestas, dignitas, & præminentia Principis relucet. Hinc à nonnullis potentiora; personæ Principis adhærentia; ossibus Principis cohærentia; ipsi coronæ connexa; reservata *κατ'* *σχολω* dicuntur.

X XV.

Inter *Majora* hæc Majestatis jura insigniter conspicuum est, *jus condendi legem universalem*; nec non eandem abrogandi, quod etiam à *Politicorum Papiniano* *Job. Bodino* primo loco collocari *aff. 22.* dixi: quatenus verò illud hodie in Roman. Imperio centro & spacio circumscriptum sit ex *assert. 4.* patet. Specialem & localem legem inferiores etiam Principes, & Status Imperij in suis territorijs, & provincijs, rectè condunt, secundum quam Camera etiam Imperialis obstricta est pronunciare, *Can. Ordin. p. 1. tit. 59.* Quemadmodum

C

modum

modum autem solius summi Principis est leges universales ferre, ita etiam *interpretatio* ad eum spectat. Ad primum, hoc jus referri etiam non incommode potest *potes tas solven di aliquem à legibus, & irrogandi privilegia*. Hinc l. 12. tab. ita cavitur: *Privilegia nisi comitij centuriatis ne irrogant o: qui secuo faxit, capital. esto*, Bodin. lib. 1. de Rep. c. 10. n. 154. p. 241. Habet igitur summus Princeps potestatem condonandi & remittendi scelera, quorum poena ob politicas duntaxat rationes introducta, neq; ad autoritatem decalogi tuendam à Deo ipso sancita, Arnis. lib. 1. Polit. c. 11. Galliæ Reges nihil magis Regium arbitrantur, quām damnatos supplicio eripere, quod ne Matri quidem Reginæ sine Majestatis detimento concedi posse curia Lutetiana judicavit, Bodin. d. c. 10. n. 164. p. 258.

XXVI.

Alterum summæ potestatis jus est in *Bello*, quod indicere, gerere, & finire, Summi Principis proprium est, licet administratio alijs committi soleat, Bodin. d. c. 10. n. 155. & seq. p. 244. Lipsius lib. 5. polit. c. 4. n. 1. & 2. Ampliss. Dn. D. Thom. Michael. de jurisd. concl. 11. lit. a. P. Greg. Tholos. lib. 11. de Republ. c. 1. n. 2. Arnis. lib. 2. de jur. Majest. c. 5.

XXVII.

Tertium summæ potestatis jus in *Magistratibus Majoribus creandis, & dignitatibus conferendis, ijsdemq; adimendis positum est*, Bodin. d. c. 10. n. 158. Tholos. de Rep. lib. 9. c. 1. n. 34. Summi igitur Principis est creare Reges, Electores, Archiduces, Duces, Princes, Comites, Barones, Nobiles, Comites Palatinos, Doctores, Licentiatos &c. Est enim dignitatum & honorum omnium fons, & scaturigo augustissima. Sic *Henricus V. Uratislaum* Ducem Bohemiam Regio titulo exornavit, Dubrav. lib. 9. Et *Fridericus I. Petrum Daniæ Ducem* ad Regij honoris fastigium evexit, Thritem.

6. 17.

c. 17. Otto III Imp. Poloniae Principi Boleslao Regia stemma-
ta dedit, Otto Frising. lib. 7. c. 17. Peucer. lib. 4. in vita Otton.
quod jus creandi Reges soli Romanorum Principi compe-
tit, ut vel hinc præminentia nostri Imp. satis probetur,
Kirchner. de Rep. disp. 2. thes. 5. lit. d. Principes etiam, Du-
ces & Comites &c. ab Impp. Roman. non semel creatos
notius est, quām ut probatione egeat. Invictissimum no-
strum Imp. Ferdinandum II. (cui felicissimum precamur
Imperium) non ita pridem Principalem dignitatem contu-
lissee Ernesto Comiti Schaumburgico, scimus. Et Bethlehem
Gabor Imperij Princeps ab hoc nostro Imperatore creatus,
& ab eodem eadem dignitate privatus.

XXVIII.

Referendi etiam huc sunt alij actus, veluti jus Acade-
mias, Stapulas, cursus publicos, quos Postas dicimus insti-
tuendi & confirmandi, jus civitatis tribuendæ, *Vid. D. Thom.
Michaelis de jurisd. concl. 12.*

XXIX.

Quartum jus in *extrema provocatione* consistit, quod
jus adeo sanctum habetur, ut qui sciens prudensq; à Summo
Principe provocarit, capitali fraude teneatur, *Bodin. d.c. 10.
n. 163. p. 256. Rirchard. Dieter. de summ. sum. Imp. potest.
concl. 126.* nisi forte exemplo *Macheta* id fiat, quem cum
damnaret *Macedonia Rex*, qui dormitans non observabat,
quibus ille juribus se tueretur, exclamat *damnatus, se pro-
vocare*. Interrogante Rege: ad quem provocaret: *Ad te
ipsum, inquit, ô Rex, si quidem vigilans, & attentus audias.*
Et quidem Principes omnes Regis illius exemplum & in-
tueri, & imitari debent: *is enim provocationem illam ad-
misit, & quia res à se judicatas rescindere turpe ducebat,
quò minus levitatis, & inconstantiae argueretur *Macheta*
damnum illatum de suo sarcivit, Bodin. d. l.*

C 2

Quin-

XXX.

Quintum est *ius nummi percutiendi, imagine signandi ejus valorem, & potestatem constituendi*, Bodin. d. l. n. 167. p. 262. quod *Carolus Magnus* ita proprium sibi habuit, ut nullibi, quam in proprio palatio monetam cudi voluerit, Sixtin. de regal. lib. 2. c. 7. n. 14. & seqq. Arnis. de jur. Majest. lib. 2. c. ult. n. 4.

XXXI.

Longè plura summae potestatis jura Majora ab alijs adduci non ignoramus; sed nobis præcipua tantum pro insti-
tuti ratione recensere, & breviter tantum attingere placuit.

XXXII.

Minora summae potestatis jura sunt, quæ ad fiscum. Principis augendam pertinent, quæ itidem varia sunt; & incertas classes redacta prolixeq; explicata ab Arnise. d. l. tract. lib. 3. Sixtin. & alijs.

XXXIII.

Referuntur huc viæ publicæ, Offene / Land vnd Heerz strassen/ quatenus redditus omnes, qui ex vijs publicis dependent, ad fiscum pertinent. Incumbit autem Summo Principi, & omnibus ijs qui ab eo viam publicam habent, curare, quæ ad viæ securitatem spectant. Unde dicere solitus fuit laudatissimus Hassia Landgravius Philippus: Man soll einen Fürsten kennen bey Reiner Strasse/ guter Münze/ vnd Haltung beschéhener zusage, Warem. ab Erenb. de regn. subfd. c. 5. n. 37. Atq; ut eo certior sit viarum securitas, jus per vias publicas euntis, redeuntesq; conducendi intro-
ductum est.

XXXIV.

Pertinent præterea huc flumina navigabilia: Portu, h. e. vestigalia, quæ pro transitu per pontem, vel in portu solvuntur; Rigatiga, h. e, quæ pro transitu riparum præstan-
da:

da: *Vestigialis: Tributa: & similia, quorunt unumquodq;*
cum peculiarem mercatur tractationem & disputationem,
quædam tantum hic indicasse sufficiat.

XXXV.

Illud omittendum non est, quod minorum horum
jurium exercitium & usuratio facilius alijs concedi soleat,
quam majorum, *Kirchner. de Rep. disp. 2. thes. ult.* Conces-
sione autem illa ipsa Majestas seu summa potestas, quæ in-
dividua & incommunicabilis, ut supra dixi, nequaquam
transfertur, vel imminuitur, sed summo Principi tota, &
integra perpetuò reservatur, & is tantum jura quædam per
eos, quos in partem sollicitudinis, non plenitudinem po-
testatis assumpsit tanquam manu propria exercet, *Kirchner.*
d. disp. thes. 4. in fin. Unde jura hæc concessa, Regalia qui-
dem nominari, quatenus à solo Rege proveniunt, non
autem jura Majestatis dici posse, monet *Besold: lib. 1. polit.*
6.4. §. 10.

XXXVI.

Restat, ut explicemus: qua ratione summa potestas
amittatur; quod fit primò voluntate spontanea, Cessione
scilicet, vel resignatione: deinde coacta voluntate, veluti
Morte Principis: status unius in alterum mutatione: nec
non Bello, & Depositione. Sed quia prolixiori stylo hæc
excutere disputationum lex vetat, nec per temporis angu-
stiam id in præsentiarum licet pedem hic figo, relinquens
unicuiq; jus salvum, salvum itidem judicium, in primis

TRIBUENS

GLORIAM DEO, ET LAUDEM
NOMINI EJUS.

AUCTARIA.

I.

Miror excellentissimi ingenij & judicij Virum Joh. Bodin. libi: 1.
de Rep. c. 6. n. 54. p. 85. scribere: Publicum Pontium Palestine Prefi.

63

dem

dem Christum adversariorum manibus ac suppicio erepturum fuisse,
s. Majestatis crimen, quod illi intentabat effugere potuisse. Quid
audio? An is Majestatis crimen effugere non potuit, qui delinqueret
nescivit, & in cuius ore dolus nunquam inventus? Dura certe locutio
est, qua vix excusari potest.

II.

Non satis modeste & honeste de Sacratissimo Principe Justiniano
loqui videtur idem lib. t. de Rep. c. 3. n. 17. p. 26. quando ejus uxorem
Theodotam fasces Imperij marito stupido, & illiterato Principi ade-
missè scribit.

III.

Ejusdem farinæ est, quod lib. i. de Rep. c. 9. n. 145. p. 227. scribit;
Imperium Germanicum antea fuisse Francorum provinciam, nec Imperi-
atores Germanos id negare; & quod c. eod. n. 136. p. 213. afferit:
Princeps Germanorum nomen Imperatorum, Caroli Magni armis ac
virtute partum, nullo jure usurpasse.

IV.

Male idem lib. 5. de Rep. c. ult. n. 618. pag. 967. scribit: Caro-
lum V. Imp. nullo jure Regis Gallie Legatos ad portam Ottomannicam
missos interceptisse.

V.

Nec probandum est, quod lib. 3. de Rep. c. 4. n. 294. pag. 458.
scribit Papinianum fortiter magis, quam sapienter fecisse, quod vitam
maluerit amittere, quam Caracalla mandato obsequi.

VI.

Non credimus eidem auctori, quando lib. 5. de Rep. c. 6. n. 583. &
seq. p. 912. & seq. scribit: per caput trigesimum quartum fæderis, quod a
Principibus nonnullis Romani Imperij cum Galliarum Rege Henrico
Chamborti, (ut & ipse putat) vel potius Fridewaldæ in arce venato-
riæ Hassie anno 1552. contractum, licuisse Regi Gallie occupare tres Ur-
bes Imperij Germanici, Gallis finitimas, & Gallica lingua utentes; Me-
tim, Tullum, & Verodunum. Neg. id nobis persuadebit, quod d. i. scri-
bit. Anno 1565. Augustæ omnium Imperij Ordinum consensu aperte de-
cretum esse bellum adversus Regem, ni urbes illas Imperij restituere vel-
let: Ut nec illud, quod ibidem Regem admonitum finxit, Ordinibus Im-
perij gratum fore, si predictas urbes sub fiducia Imperij retineret. Ra-
tiones nostri dissensus postulantibus reddemus.

IN

IN
Nobilissimi, Literatissimiq; Juvenis,
Dn. NICOLAI POWISCHI,
Equitis Holsati,
Disputationem Politicam.

EPIGRAMMA.

Conantur varij, Summorum scribere Regum
Jura potestatis: qua tamen usq; latent.
Hinc sua, pro modulo, cuivis stat gloria: namq;
In rebus tantis, est voluisse satis.
Viribus ingenij melior POWISCHIUS Heros
NICOLAUS, claro de GENITORE satus.
Quem Deus omnipotens Virtutum dotibus auxit,
Ac THEODORICI nomen habere dedit.
Multorum mores, populorum vidit, & Urbes,
Notitia ut rerum non sit Ulysse minor.
Germanos, Italos, Gallos, Alpinq; regna
Lustravit, studij excoluitq; suis.
Filius esse solet similis plerumq; parenti:
Ut generosus equus traducis instar habet.
Accedit PATRII nomen grave Martis & Artis:
Ingens Holsatice lausq; decusq; soli.
Plurima quorsum opus est exempla domestica vita
Splendidioris, in hoc pernumerare loco:
Regibus & Danicis est, Cymbrorumq; Dynasti,
Ardua POWICSHUM sepè probata fides.
Nemo igitur miretur, & hunc juvenilibus annis,
Edere doctrinæ nobilioris opus.
Semina sunt patriæ, simul & prudentiæ avitæ;
AFFELMANNIACO concal facta foco.

SIMON TOELMAN Pom. D.
auct. & exediat. avv. XI. Martij: 1624.

AD NOBILISSIMUM ET
PRAESTANTISSIMUM

Dn. RESPONDENTEM,
amicum suum.

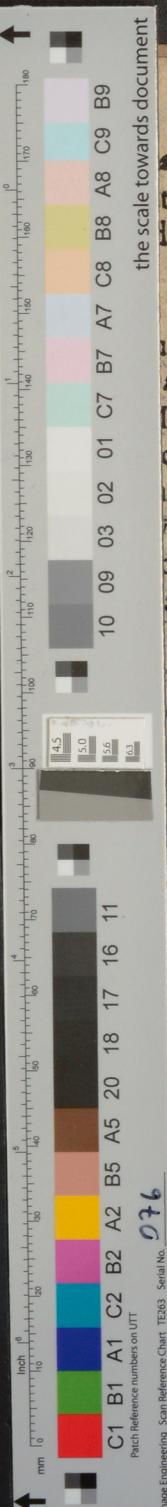
Dicitur: obstringunt duo vincula firmius uno;
Arctius & fibris stricta catena ligat.
Sic mage Nobilitas juncta virtute coruscat
Et proavum duplii crescit honore genus.
Nobilitas nudata jacet Virtutis honore,
Nobilitas verè parta labore micat.
Parta labore micat Virtus, & Nobile nomen;
Ambitionis opus laudis odore caret.
Perge modò egregium Virtutis adire laborem:
Virtutis cæptus continuetur amor.
Clarius hinc quondam tua stemmata clara lucebunt,
Et geminala laudes Nobilitatis erunt.

THEODORUS VARMEIER
J. U. D.

MS. 500
160

D^{lc}
Sic mag
Et
Nobilit
No
Partal
Am
Pergen
Vis
Clariūs
Et

et similia, quorum unum quodque
tur tractationem & disputationem,
licasse sufficiat.

XXXV.

non est, quod minorum horum
isuratio facilius alijs concedi soleat,
ner. de Rep. disp. 2. thes. ult. Conces-
la jesta seu summa potestas, quæ in-
cabilis, ut supra dixi, nequaquam
uitur, sed summo Principi tota, &
atur, & is tantum jura quædam per
ollicitudinis, non plenitudinem po-
am manu propria exercet, Kirchnero-
nde jura hæc concessa, Regalia qui-
nus à solo Rege proveniunt, non
dici posse, monet Besold: lib. 1: polit.

XXXVI.

mus: qua ratione summa potestas
mò voluntate spontanea, Cessione
e: deinde coacta voluntate, veluti
s unius in alterum mutatione: nec
tione. Sed quia prolixiori stylo hæc
plex vetat, nec per temporis angu-
lit et pedem hic figo, relinquens
salvum itidem judicium, in primis
RIBUENS
DEO, ET LAUDEM
MINI EJUS.

STRUCTARIA.

I.

ingenij & judicij Virum Joh. Bodin. lib: 7.
ribere: Publum Pontium Palestina Pref.

C 3

dm